

Copyright © 2018 T.C. Gençlik ve Spor Bakanlığı
<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>
 Gençlik Araştırmaları Dergisi • Nisan 2019 • 7(17) • 5-16

ISSN 2147-8473
 Başvuru | 25 Mart 2018
 Kabul | 21 Mayıs 2018

Üniversite Gençlerinin İşyeri Seçimini Belirleyen Faktörler Üzerine Bir Araştırma

Süreyya Ece*

Öz

Bireyler, iş ararken bazı kriterleri göz önünde bulundurmaktadırlar. Özellikle genç bireyler, zihinlerinde yaygın olarak yer bulan kriterlere sahip işletmelerde istihdam edilemediklerinde, bu kriterlere sahip olmayan işletmelere başvurumaktadırlar. Bu işletmelerde istihdam edilen gençlerin önemsedikleri kriterler açısından tatmin olamamaları motivasyonlarının düşük olmasına, yaptıkları işte verimli olamamalarına ve bu nedenle iş arayışlarını da sürdürmelerine yol açmaktadır.

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin, iş ararken dikkat ettikleri kriterler arasındaki önem düzeyleri belirlenmeye çalışılmıştır. Bu kapsamda üniversite öğrencileriyle anket çalışması yapılmıştır. 119 öğrenciyle yapılan çalışma sonucunda, öğrencilerin bir işyerinde en çok çalışma koşullarını önemsedikleri, ücrete ise ikinci derecede önem verdikleri belirlenmiştir. En az önemsenen faktörün ise çevreye ilişkin sosyal sorumluluk projeleri olduğu ortaya çıkmıştır. Kadın ve erkek katılımcılara ayrı ayrı bakıldığında ise her iki grubun da en çok çalışma koşullarını önemsendiği belirlenmiştir. Kadın katılımcıların iş yeri seçiminde, işletmelerin yürüttüğü sosyal sorumluluk projelerini en az önemsendiği; erkek katılımcıların ise çevreye ilişkin sosyal sorumluluk projelerini en az önemsendiği tespit edilmiştir.

Anahtar Kelimeler: İşyeri seçimi, Ücret, Çalışma Koşulları, Çevre, Sosyal Haklar, Sosyal Sorumluluk.

* Dr. Öğretim Üyesi, Şırnak Üniversitesi, İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi, İşletme Bölümü, Şırnak, sureyyaece@yahoo.com, ORCID: 0000-0002-2110-8091

Abstract

Individuals consider some criterion when looking for a job. Especially younger individuals, in case they couldn't be hired in the firms that have their criterion, they apply for other firms which don't have those criterion common in their mind. Once they start to work at these firms, as they don't satisfy in terms of the criteria they considered important, their motivation decreases, they cannot work efficiently and finally, they look for a new job. This situation leads negative results not only for young individuals but also for firms.

In the current study, it was aimed to determine the importance levels of the criterion that the university students take into account while looking for a job. Within this scope, a survey was conducted with university students. As a result of the study carried out with 119 students, it was found that the students gave the most importance to the working conditions in the work place, while seeing the wage important at the second level. It was appeared that the least important factor is the social responsibility projects related to the environment. When the male and female participants were compared, it was observed that both male and female participants care about working conditions. It has been determined that female participants, when choosing a workplace were least concerned with the firms which carry out social responsibility projects, while male participants were least concerned to the firms which carry out social responsibility projects related to the environment.

Keywords: Selection of Workplace, Wage, Working Conditions, Environment, Social Rights, Social Responsibility.

Giriş

Kurumsal sosyal sorumluluğun temelinde bulunan *Etkileşenler Yaklaşımında* işletmelerin faaliyetlerinden kişi ve grupların etkilendiği, işletmelerin de bu kişi ve grupların kararlarından etkilendiği ifade edilmektedir. Etkileşenler; işletme sahipleri, işletme yöneticileri, hissedarlar, tüketiciler, tüketici dernekleri, çalışanlar, finansal kuruluşlar, devlet, sivil toplum kuruluşları, rakipler, tedarikçiler, medya ve siyasi örgütlerden oluşmaktadır. Sözü geçen etkileşenlerden bazıları ile işletme arasında doğrudan bir etkileşim ilişkisi olduğundan bunlar birincil etkileşen; dolaylı ilişkisi olanlar ise ikincil etkileşen sayılmaktadır (Arslan, 2012). Aktan ve Börü'ye (2007) göre bir işletmenin başarılı olması, etkileşimde bulunduğu kişi ve grupları dikkate almasına bağlıdır. Bu çalışmada birincil etkileşenlerden biri olan çalışanların işletmeden beklentileri araştırılmıştır. Dolayısıyla çalışanların işletmeden beklentilerinin belirlenmesi, işletmede çalışırken önemstedikleri kriterlerin ortaya konması işletmelerin başarısı açısından önem taşımaktadır. Bu çalışmada genç bireylerin çalıştıkları/çalışacakları işletmede hangi kriterleri esas aldıklarını tespit etmek amaçlanmıştır. İşletmelerin gerek mevcut çalışanların, gerek işletmeye alınması düşünülen bireylerin işletmeden beklentileri hakkında bilgi sahibi olması ve bu beklentileri karşılayacak iş ortamını hazırlaması çalışanların verimliliğini arttıracığı öngörülmektedir. Ayrıca çalışanların iş verimliliklerinin işletmelerin başarısına katkı sağlayacağı açıktır.

Gençlerin İşyeri Seçimine İlişkin Literatür Taraması

İş tercihi özellikle üniversite çağındaki gençlerin zihnini en çok meşgul eden sorunlardan biridir. Hangi işyerinde, hangi koşullarda çalışılacağı, elde edeceği gelirin makul olup olmayacağı gibi konular gençleri tedirgin edebilmektedir. Küçük yaşlarda başlayıp yetişkinliğe kadar süren bir eğitim sürecinin sonunda iyi koşullarda bir iş sahibi olmak, gelecekteki hayatlarını daha verimli geçirmelerini sağlayabilecektir. Aksi durumda düzensiz ve mutsuz bir hayata adım atmaları kaçınılmaz olacaktır. Çünkü zamanının çoğunu iş yerinde geçiren bir birey, eğer iş ortamından memnun değilse bu durum onun iş dışındaki yaşamına da yansiyacaktır. Şar ve arkadaşları (2012), bir bireyin, iş hayatında fiziksel ve psikolojik açıdan tatmin olmasının, onun iş dışındaki yaşantısı ve ruh sağlığı üzerinde olumlu bir etki yaratacağını ileri sürmüştür. Bu nedenle gençler iş ararken sadece sahip oldukları formal eğitimi değil, kendilerini iyi hissettirecek bir iş ortamı olmasına da dikkat ederler. Ancak iş tercihi konusunda karar vermek sanıldığı gibi kolay olmamaktadır. Gençler, iş tercihine yönelik kararları, geleceğine dair belirsizliğin veya karmaşıklığın olduğu şartlar altında almaktadırlar. Belirsizlik, özellikle seçilen işin potansiyel sonuçlarından kaynaklanmaktadır. Bireyler, geleceğe yönelik planlar yaparak belirsizliğin üstesinden gelmeye çalışırlar. İş tercihini etkileyen bir diğer etken olan karmaşıklık ise önceden tahmin edilemeyen çok sayıda faktörden kaynaklanır. Bu faktörler arasında elde edilecek gelir, işten/işyerinden tatmin olma, iş güvenliği ve istikrar, yapılan işte başarılı olma vb. sayılabilir. Bireyler bazen söz konusu faktörlerin farkında olurlar, bazen olmazlar; bazen üstesinden gelebilir, bazen de nasıl üstesinden geleceklerini bilemeyebilirler (Athanasou, 2003).

Gençlerin istedikleri koşulların sunulması, kalifiye bireylerin işletmeye çekilmesini de sağlayabilecektir. Günümüzde büyük işletmelerin küçük işletmelere göre gençlere daha cazip geldiği söylenebilir. Moy ve Lee'ye (2002) göre küçük işletmeler, genç bireylerin iş seçimi yaparken önemsedikleri kriterlere sahip olmadığından büyük işletmelere göre gençler tarafından daha az tercih edilmektedir (Moy ve Lee, 2002).

Ahmed ve arkadaşları (1997) da bireyin çalışacağı mesleği/işi seçerken bir takım iç faktörler ve dış faktörlerden etkilendiğini ileri sürmektedirler. İç faktörler çalışacağı işte yaratıcılık potansiyelini ortaya çıkarma fırsatının olması, özerklik tanınması ve dinamik bir iş ortamının olmasıdır. Dış faktörler ise maaş, ikramiye gibi ekonomiyle ilişkili olan faktörlerdir (Ahmed ve ark., 1997).

Genç bireylerin iş başvurularında ilk dikkate aldıkları kriterlerin ücret ve çalışma koşulları olduğu düşünülmektedir. Ücret, bir işletmenin kalifiye eleman çekebilmesi için sunabileceği en önemli ödül olarak görülebilmektedir. Farklı biçimlerde ücretlendirme yapılabilmeyle beraber genel olarak ücret, standart/temel ücret, ikramiye ve teşvik ödemelerinden oluşmaktadır (Omar ve ark., 2015; Moy ve Lee, 2002). Çalışma koşulları ise iş ortamındaki güvenliği ve rahatlığı ifade etmektedir (Moy ve Lee, 2002). ABD'de yapılan bir araştırma, çalışma koşullarından memnun olan işçilerin, yaptıkları işten de tatmin olduklarını göstermiştir (Lee, 2006).

Gençlerin göz önüne aldıkları düşünülen diğer kriter sosyal sorumluluk faaliyetleridir. Bireylerin bilinçlenmesi sonucunda işletmeler sadece kaliteli, fonksiyonel, uygun fiyat vb. faktörlerle bireylere cazip gelmemektedir. Toplum içerisindeki bireyler, toplumsal sorunlara yönelmek, bu sorunların çözülmesinde rol üstlenmek gibi kâr amaçlı olmayan sosyal sorumluluk faaliyetlerinde bulunan işletmelere destek olma eğilimindedirler. Gençlerin dikkate aldığı bir diğer kriter ise çevreye yönelik sorumluluklardır. İşletme faaliyetlerinde çevre dostu malzemeler ve yenilenebilir enerji kaynakları kullanmak gibi işletmenin çevreye zarar vermemesine yönelik tedbirler alınması yanı sıra, doğada oluşan tahribatı iyileştirmeye dönük çalışmalar yapmak, bitki ve hayvan türlerini korumaya yönelik tedbirler almak veya bu tür çalışmalar yapan derneklere bağışta bulunmak işletmelerin çevreye yönelik sorumluluklarından biridir. Bireyler, faaliyetlerinde çevreye zarar vermeyen, hatta çevreyi iyileştirmeye ve korumaya yönelik faaliyetlerde bulunan firmaları destekleme eğilimindedir (Mohr ve ark., 2001; Becker-Olsen ve ark., 2006; Luo ve Bhattacharya, 2006). Ece ve Ergeneli (2015) tarafından yapılan bir çalışmada çevreci öğrencilerin, işletmelerin çevreyi korumaya yönelik faaliyetlerini önemsedikleri belirlenmiştir. Son olarak özellikle çalışanlara tanınan sosyal haklar da gençlerin iş başvurusunda bulunurken göz önüne alması muhtemel bir diğer kriterdir. Sosyal haklar işletmelerin yasal olarak yükümlü olmadığı, ancak çalışanlarda işletmeye yönelik aidiyet duygusu geliştirmek, daha verimli çalışmalarını sağlamak, performanslarını yükseltmek vb. amaçlarla işletme tarafından çalışanlara sunulan imkânlardır.

Genç bireylerin iş başvurusunda bulunurken aynı zamanda bir tüketici olarak da düşünülüp, yukarıda sözü geçen kriterlere sahip olan işletmelerde çalışmayı tercih edeceği öngörülmektedir. Ancak gençlerin iş başvurusunda bulunurken dikkate aldıkları kriterlere yönelik fazla bir çalışmaya rastlanmamıştır. Yapılan çalışmaların daha çok meslek seçimine yönelik olduğu görülmüştür. İşletme seçimine ilişkin sayılabilecek çalışmalardan biri Yeni Zelanda'da yapılmıştır. Yeni Zelanda'da muhasebe bölümünde okuyan üniversite öğrencileriyle yapılan araştırma sonucunda, öğrencilerin iş seçiminde daha çok ekonomik faktörlerin önem taşıdığı tespit edilmiştir (Ahmed ve ark., 1997).

Kanada'da üniversite öğrencileriyle yapılan başka bir çalışmada, muhasebe öğrencilerinin iş seçiminde uzun dönemli gelir sağlamaya önem verdikleri, kısa vadeli kazançları önemsemedikleri belirlenmiştir (Felton ve ark., 1994).

ABD'de muhasebeci, avukat, makine mühendisi ve doktorlarla yapılan araştırma sonucunda sosyal konum, iş garantisi, işe bağlılık gibi faktörlerin bireyler üzerinde iş seçimi konusunda daha önemli olduğu, buna karşın elde edilecek gelirin daha az önemsendiği ortaya çıkmıştır (Paolillo ve Estes, 1982).

Omar ve arkadaşları (2015) tarafından öğrencilerin iş seçim kriterlerini belirlemeye yönelik bir araştırma yapılmıştır. Malezya'daki üniversite öğrencilerinin dahil edildiği çalışmada elde edilen sonuçlara göre sırasıyla ücret, çalışan itibarı ve çalışma koşulları iş tercihleri üzerinde etkili olmaktadır (Omar ve ark., 2015).

Hong Kong'ta 116 üniversite öğrencisiyle yapılan çalışmada öğrencilerin iş tercihi konusunda işin uzun dönemli ve ücretinin iyi olması gibi iki kritere önem verdikleri belirlenmiştir. Çalışanlara sorumluluk verilmesi ve çalışma koşullarının en az önemsenen kriterlerden olduğu çalışmadan elde edilen bir diğer sonuçtur (Moy ve Lee, 2002).

Türkiye'de yapılan bir araştırmada, üniversite öğrencilerinin iş önceliği ve iş piyasasına yönelik beklentileri tespit edilmeye çalışılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin iş öncelikleri arasında en önemlisinin (%35) maddi kazanç olduğu belirlenmiştir. İkinci sırada (%20) sosyal statü, üçüncü sırada (%17) sosyal güvence gelmektedir. Toplumla yararlı insan olmak en az önemsenen kriter olarak tespit edilmiştir (Dursun ve Aytaç, 2012).

Cumhuriyet Üniversitesi'nde öğrenim gören öğrencilerle yapılan bir araştırmada öğrenciler, en çok iş garantisinin iş seçimi kararlarını etkilediğini ifade etmiştir. İşin sağlayacağı gelirin öğrencilerin kararı üzerinde ikinci sırada etkiye sahip olduğu belirlenmiştir. İşin zorluk derecesinin ise en az dikkate alınan kriterlerden biri olduğu elde edilen bir diğer sonuçtur (Göktolga ve Gökcalp, 2012).

Ege Bölgesindeki üniversitelerde okuyan öğrencilerle yapılan bir araştırma, öğrencilerin meslek tercihlerinde daha çok prestijin, prestijden sonra ise mesleki avantajların etkili olduğunu göstermiştir. Meslek tercihlerini etkileyen üçüncü kriterin ise mesleki güvence olduğu belirlenmiştir. Araştırmada öğrencilerin meslek tercihlerini etkileyen kriterler arasında ücrete ilişkin bilgi ise bulunmamaktadır (Özdemir, 2010).

İzmir'de Buca Eğitim Fakültesi'nde okuyan öğrencilere, seçme şansları olması durumunda öğretmenlik mesleği dışında hangi işi seçecekleri sorulmuş ve %17'si çalışma koşulları rahat olan bir mesleği seçmek istediklerini belirtmişlerdir. Katılımcıların %9'u ise daha yüksek ücretli bir mesleğe sahip olmayı tercih edebileceklerini ifade etmiştir (Şahin, 2011).

Kadın ve erkeklerin bir çok konuda farklı düşündükleri göz önüne alındığında iş başvurusunda dikkate alınan kriterlere verdikleri önemin farklı olabileceği düşünülmüştür. Ancak bu konuda literatürde az sayıda çalışmaya rastlanmıştır. Bu çalışmalardan biri Omar ve arkadaşları (2015) tarafından Malezya'daki üniversite öğrencileriyle yapılan bir çalışmadır. Söz konusu çalışmada kız ve erkek öğrenciler arasında tercih kriterlerine göre bir fark bulunamamıştır (Omar ve ark., 2015). Uludağ Üniversitesi'nde okuyan öğrencilerle yapılan başka bir araştırma sonucunda ise kadınlar arasında, işyerindeki fiziksel koşulların erkeklere oranla daha az önemsendiği belirlenmiştir (Aytaç ve Bayram, 2001).

Yukarıda sözü geçen çalışmalara bakıldığında genç bireylerin iş başvurusunda bulunurken dikkate aldıkları kriterlere verilen önemin bölgeden bölgeye farklılık taşıdığı ve genel olarak ücret ve çalışma koşullarının ilk sıralarda önemsendiği görülmektedir. İşletmelerin toplumda dezavantajlı bireylerin gelişimine katkıda bulunma, uyuşturucu-alkol bağımlılarına yönelik rehabilitasyon programlarına destek sağlama gibi çeşitli sosyal sorumlulukları ile hayvanları koruma, kuraklıkla mücadele, ağaçlandırma, işletme süreçlerinde doğaya zarar

vermemeye dikkat etme gibi çevreye yönelik faaliyetlerine verilen öneme ilişkin herhangi bir çalışmaya rastlanmamıştır. Bu çalışmada söz konusu iki kriter (sosyal sorumluluk ve çevre faaliyetleri) de öğrencilere sorulmuş olup, onlar için taşıdıkları önem ile diğer kriterlere verilen önem de ayrıca karşılaştırılmıştır.

Yöntem

Bu araştırmada genç bireylerin, iş başvurusunda bulunurken hangi kriterleri önemseydiğini belirleyebilmek için nicel bir araştırma yöntemi olan anket tekniği kullanılmıştır. Hazırlanan anket formuyla katılımcıların, iş başvurusunda en çok önemstedikleri kriterlerin belirlenmesi amaçlanmıştır.

Örneklem

Bu araştırmada bölge olarak Türkiye İstatistiksel Bölge Sınıflandırmasına göre sosyo-ekonomik ve kültürel açıdan en düşük düzeyde olan TRC3 bölgesindeki dört il arasından en geri kalmış kabul edilen Şırnak ili seçilmiştir. Çalışmaya, henüz yolun başında olan üniversite öğrencilerinin mezuniyet sonrası iş seçiminde bulunacakları düşüncesiyle üniversite öğrencileriyle yapılmasına karar verilmiş olup, üniversitede öğrenim gören öğrenciler araştırma evrenini oluşturmuş ve bu evren üzerinden örneklem belirlenmiştir. Öğrencilere uygulanan anket formlarının incelenmesi sonucunda 119 kullanılabilir anket olduğu tespit edilmiş ve analizler 119 anketin verisi ile yapılmıştır.

Öğrenciler arasında daha önce staj amaçlı veya yarı zamanlı da olsa bir işte çalışmış veya halen çalışmakta olan öğrencilerin iş ortamı konusunda tecrübeli oldukları düşünülerek araştırma örnekleme sözü geçen özelliklere sahip öğrencilerden oluşturulmuştur. Bu öğrencilerin de büyük bölümü üniversitenin ön lisans programlarında öğrenim görmekte olup, meslek lisesi mezunlarından oluşmaktadır. Önlisans programlarında öğrenim gören öğrencilerin tümü lise eğitimleri döneminde farklı kurumlarda haftada üç gün staj faaliyetini yerine getirmek amacıyla görev yapmıştır. Önlisans ikinci öğretimde öğrenim gören öğrencilerin çoğu tam zamanlı bir işte çalıştıklarını belirtmiştir. Çalışmayan öğrenciler arasında da bazı öğrenciler, yaz tatillerinde tatil beldelerindeki otellerde çalıştıklarını ifade etmiştir.

Örneklem kapsamına alınan öğrencilerden bazılarıyla çalışmanın yazarı tarafından tek tek görüşülerek anket formu doldurulmuş; bazı öğrencilere de toplu halde çalışma hakkında bilgi verilerek kendilerine dağıtılan formu doldurmaları istenmiştir. Elde edilen veriler SPSS paket programı kullanılarak analiz edilmiştir.

Veri Toplama Araçları

Veri toplamak için yaş ve cinsiyet bilgilerinin de yer aldığı bir anket formu düzenlenmiştir. Hazırlanan anket formunda katılımcılara “Bir iş başvurusunda bulunurken bir işletmenin aşağıdaki kriterlerden hangisine sahip olmasını beklersiniz? Kriterleri verdiğiniz

önem düzeyine göre numaralandırınız” şeklinde soru sorulmuş ve kriter olarak *yüksek ücret, iyi çalışma koşulları, sosyal sorumluluk projelerinin yürütülmesi, çevreye ilişkin projelerin yürütülmesi, çalışanlara sosyal hakların tanınması* alternatifleri sunulmuştur. Öğrencilere sunulan cevap alternatiflerinden “yüksek ücret” alternatifi bir işyerinde ödenen ücretin, ülkedeki genel ekonomik duruma göre düzeyini ifade etmektedir. “İyi çalışma koşulları” alternatifi bir iş yerinde çalışanlara sunulan fiziksel (temiz, aydınlık, kullanışlı ofis malzemelerinin varlığı vb.) ve fiziksel olmayan (esnek çalışma saatlerinin olması, yönetici baskısının ve sıkı denetlemenin olmaması vb.) koşulları ifade etmektedir. “Sosyal sorumluluk projelerinin yürütülmesi” bir işletme tarafından doğrudan veya dolaylı katkıda bulunulan ve işletmeye ekonomik bir kazanç sağlamayan projelerin olmasını göstermektedir. Kimsesiz çocukların gelişimine yönelik faaliyetler, engelli bireyleri hayata bağlamaya yönelik projeler sosyal sorumluluk projelerine örnek verilebilir. “Çevreye ilişkin projelerin yürütülmesi” ise bir işletmenin doğayı ve hayvanları korumaya yönelik yürüttüğü faaliyetler ve kendi ana faaliyetlerinde doğaya zarar vermeyen materyal ve süreçlerin takip edilmesini ifade etmektedir. Son olarak katılımcılara sunulan “Çalışanlara sosyal hakların tanınması” alternatifi ise çalışanın eğitimini sürdürebilmesi için idari izinlerin sağlanması, belirli zamanlarda işletme bünyesinde çalışanların aileleriyle birlikte katılabileceği gecelerin organize edilmesi, gezilerin düzenlenmesi vb. yasal bir zorunluluğu olmamakla birlikte çalışanların işletmeyle bütünleşmelerini sağlayacak çeşitli faaliyetleri ifade etmektedir.

Katılımcı öğrencilere öncelikle araştırma hakkında bilgi verilmiş, daha sonra cevap alternatiflerine ilişkin –öğrencilerin yönlendirilmemesine dikkat edilerek- açıklama yapılmış olup, bu açıklamalar ışığında anket formunu doldurmaları istenmiştir.

İşlem

Katılımcılara iş başvurusunda bulunurken önemsedikleri kriterleri *1. derecede önemli (en önemli), 2. derecede önemli, 3. derecede önemli, 4. derecede önemli ve 5. derecede önemli (en az önemli)* olmak üzere kendi fikirlerince taşıdıkları önem düzeyine göre sıralandırmaları istenmiştir. Elde edilen verilerin analiz edilmesinde frekans analizi ve çapraz tablolar kullanılmıştır. Katılımcıların, önemsedikleri kriterleri belirleyebilmek için frekans analizi; cinsiyete göre kriterlere verilen önem düzeylerini belirleyebilmek için ise çapraz tablolar kullanılmıştır.

Bulgular

Araştırmaya katılan öğrencilerin %40'ı kadın, %60'ı ise erkek olup, %66'sı 19-23 yaş aralığında, %17'si 24-28 yaş aralığında, %14'ü 29-33 yaş aralığında ve son olarak %3'ü 34 yaş ve üzerindedir.

Öğrencilerin, iş başvurusunda buldukları/bulunacakları zaman dikkate aldıkları kriterlerin önem sırasına yönelik verdikleri cevaplar aşağıdaki tabloda sunulmuştur:

Tablo 1. İş Başvurusunda Dikkat Edilen Kriterlerin Sıralanması

Kriterler	Ücret		Çalışma Koşulları		Sosyal Sorumluluk Projeleri		Çevreye Yönelik Projeler		Sosyal Haklar	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	36	30	53	45	5	4	8	6,7	29	24,4
2. derecede önemli	26	22	29	24	10	8	6	5	44	37
3. derecede önemli	26	22	12	10	19	16	26	21,9	32	26,9
4. derecede önemli	10	8	14	12	52	44	33	27,7	10	8,4
5. derecede önemli	21	18	11	9	33	28	46	38,7	4	3,3

Tablo 1'e bakıldığında öğrencilerin %45'inin bir işyerinde en çok çalışma koşullarını önemsedikleri anlaşılmaktadır. En önemli gördükleri bir diğer kriterin %30 oranında ücret olduğu belirlenmiştir. Sosyal haklar 3. derecede önemli görülürken, sosyal sorumluluk projeleri 4.derecede önemli görülmüştür. Görüşülen öğrencilerin yaklaşık %39'unun iş başvurusunda bulunacakları işletmenin çevreye yönelik proje yürütmesini en az önemsedikleri tespit edilmiştir.

Cinsiyete göre işletmelere başvuruda dikkate alınan kriterlerin önem düzeylerinin değişiklik gösterip göstermediğini belirlemek için her bir kriter için çapraz tablolar oluşturulmuştur. Ücret ve cinsiyet arasındaki çapraz tablo aşağıda gösterilmiştir:

Tablo 2. Cinsiyet ve Ücret Arasındaki Çapraz Tablo

Ücret Düzeyi	Kadın		Erkek	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	12	25	24	34
2. derecede önemli	8	16,7	18	25
3. derecede önemli	11	22,9	15	21
4. derecede önemli	7	14,6	3	4
5. derecede önemli	10	20,8	11	16
Toplam	48	100	71	100

Tablo 2'de görüldüğü üzere hem kadın hem de erkek katılımcılar arasında ücret düzeyini önemseyenler ücrete 1. derecede önem vermiştir. Ancak kadınlar arasında ücret düzeyini en önemli kriter olarak görenlerin oranı %25 iken, erkeklerde bu oran %34'tür. Kadınların yaklaşık %21'i ücret düzeyini en az önemli kriter olarak değerlendirmekte, erkeklerde ise bu oranın %16 olduğu görülmektedir.

Öğrencilerin cinsiyeti ile iş yerinin çalışma koşullarına yönelik verdikleri önem düzeyleri aşağıdaki tabloda göstermiştir:

Tablo 3. Cinsiyet ve Çalışma Koşulları Arasındaki Çapraz Tablo

Çalışma Koşulları	Kadın		Erkek	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	21	44	32	45
2. derecede önemli	13	27	16	23
3. derecede önemli	2	4	10	14
4. derecede önemli	7	15	7	10
5. derecede önemli	5	10	6	8
Toplam	48	100	71	100

Araştırmaya katılan kız öğrencilerin %44'ü; erkek öğrencilerin %45'i çalışma koşullarını 1.düzye önemli görmektedir. Çalışma koşullarını en az önemli görenlerin oranının kız öğrenciler arasında %10, erkek öğrencilerde ise %8 olduğu görülmektedir (bkz. Tablo 3).

Kız ve erkek öğrencilerin, iş yerinde yürütülen sosyal sorumluluk projelerine yönelik verdikleri öneme ilişkin bilgiler Tablo 4'te verilmiştir:

Tablo 4. Cinsiyet ve Sosyal Sorumluluk Projeleri Arasındaki Çapraz Tablo

Sosyal Sorumluluk Projeleri	Kadın		Erkek	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	3	6,3	2	3
2. derecede önemli	5	10,4	5	7
3. derecede önemli	6	12,5	13	18
4. derecede önemli	17	35,4	35	49
5. derecede önemli	17	35,4	16	23
Toplam	48	100	71	100

Tablo 4'teki bilgilere göre kız öğrencilerin iş yeri seçimi yaparken, bir işletmenin sosyal sorumluluk projesi yürütüyor olmasını pek önemsememektedir. Aynı şekilde erkek öğrenciler de söz konusu kriteri 4. derecede önemli görmektedir. Bir işletmenin sosyal sorumluluk projeleriyle ilgilenmesini en çok önemli bulan kız öğrencilerin oranı %6 iken, erkeklerde bu oranın %3 olduğu tespit edilmiştir. Bu da genel olarak öğrencilerin bir işletmenin sosyal sorumluluk projeleri yürütmesini önemsememekle birlikte, kız öğrencilerin erkek öğrencilere göre daha fazla önemseydiğini göstermektedir.

İşletmelerin çevreye yönelik projeler üretmesine kız ve erkek öğrenciler tarafından verilen önem aşağıdaki tabloda gösterilmiştir:

Tablo 5. Cinsiyet ve Çevreye Yönelik Projeler Arasındaki Çapraz Tablo

Çevreye Yönelik Projeler	Kadın		Erkek	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	4	8,3	4	6
2. derecede önemli	4	8,3	2	3
3. derecede önemli	16	33,3	10	14
4. derecede önemli	11	23	22	31
5. derecede önemli	13	27,1	33	46
Toplam	48	100	71	100

Tablo 5'e bakıldığında kız öğrencilerin, iş başvurusunda bulunurken işletmenin çevreye yönelik faaliyetlerde bulunmasını daha çok (%33) 3.derecede önemli görmekte iken, erkek öğrencilerin bu özelliği en az önemli kriter (%46) olarak değerlendirdiği anlaşılmaktadır. Kız öğrencilerde çevreye yönelik projeleri en az önemli kriter olarak görenlerin oranı ise %27'dir.Bu sonuç, kadın katılımcıların erkek katılımcılara göre çevreyi daha fazla önemsediklerini göstermektedir.

Son olarak öğrencilerin sosyal haklar konusunu önemsemelerine ilişkin bilgiler Tablo 6'da verilmiştir:

Tablo 6. Cinsiyet ve Sosyal Haklar Arasındaki Çapraz Tablo

Sosyal Haklar	Kadın		Erkek	
	Sayı (N)	Yüzde (%)	Sayı (N)	Yüzde (%)
1. derecede önemli	12	25	17	24
2. derecede önemli	17	35,4	27	38
3. derecede önemli	12	25	20	28
4. derecede önemli	5	10,4	5	7
5. derecede önemli	2	4,2	2	3
Toplam	48	100	71	100

Hem kız hem de erkek öğrenciler tarafından, işletmelerin sosyal haklara yönelik faaliyetlerde bulunması daha çok (%35; %38) 2. derecede önemsenmektedir (bkz. Tablo 6).

Tartışma

Bu çalışmada üniversite öğrencilerinin iş başvurusunda bulunurken dikkate aldıkları kriterlere verdikleri önem düzeyi belirlenerek gençlerin en çok hangi kriterleri önemseddiği tespit edilmeye çalışılmıştır. Ayrıca katılımcıların cinsiyetine göre kriterlere verilen önemin düzeyinin değişip değişmediği de araştırılmıştır. Araştırma sonucunda öğrencilerin en önemli gördükleri kriterin çalışma koşulları olduğu, en az önemsedikleri kriterin ise çevreye yönelik projeler olduğu belirlenmiştir.

İş arayan gençler sanıldığı gibi aksine bulabildikleri ilk işi tercih etmemektedirler. İş ilanları arasında karşılaştırma yaparak kendileri için önemli kriterlere sahip işe öncelikle başvururlar. Belirli bir süre önemsedikleri kriterlere sahip bir işyeri bulamadıklarında ya da böyle bir işte istihdam edilemediklerinde iş sahibi olma istekleri ağır basar ve herhangi bir işyerine başvururlar. Deyim yerindeyse “ne iş olsa yaparım” durumuna geldiklerinde artık kriterleri göz önünde bulundurmazlar. Gençlerin istemediği bir işte çalışmak zorunda kalmaları, beklentilerini karşılamayacağından sürekli o işe geçici bir iş gözüyle bakarlar ve bu durum da işteki verimliliği olumsuz etkiler. Bu durum sadece gençleri etkilememekte, aynı zamanda çalıştıkları işletmeyi de olumsuz etkilemektedir. Çünkü “bir ayağı dışarıda olan” bir çalışanın işletmeye de faydası dokunmayacaktır. Bu nedenle işletmelerin, gençlerin sahip olduğu enerjisini işletmede kullanabilmesi için onların önemsedikleri kriterleri göz önünde bulundurmalıdır.

Araştırma sonuçlarına göre çalışma koşullarını 1. sırada değerlendirenlerin oranı %45 iken, ücreti 1. sırada değerlendirenlerin oranı %30’dur. Sosyal haklar daha çok ikinci (%37) ve üçüncü (%27) sıralarda değerlendirilmiştir. Katılımcıların %44’ü işletmelerin sosyal sorumluluk projeleri yürütmesini 4. derecede önemli gördüğünü belirtmiş olup, %39’su ise çevreye yönelik projelerin yürütülmesini en az önemli kriter olarak değerlendirmiştir. Daha önce yapılan benzer çalışmalarda da bireylerin bir işyerinden ücret düzeyinin yüksek olmasını ve uygun çalışma koşullarını sunmasını bekledikleri ortaya çıkmıştır (Lee, 2006; Ahmed ve ark., 1997; Omar ve ark., 2015; Göktolga ve Gökalg, 2012; Şahin, 2011).

Kız ve erkek öğrencilere ayrı ayrı bakıldığında çalışma koşullarını kız (%44) ve erkek (%45) öğrencilerin benzer oranlarda en önemli kriter olarak gördükleri belirlenmiştir. Bir diğer sonuç kız ve erkek öğrencilerin ücreti 1. derecede önemli kriter olarak gördükleri, ancak kızlarda bu oranın (%25) erkeklere göre (%34) daha düşük olduğudur. Ülkemizde 13 üniversitede yapılan bir araştırmada da kız öğrencilerin, erkek öğrencilere göre bir işin ücretini daha az önemseydiği belirlenmiştir (Owen ve ark., 2012). Bu da kadınların iş başvurusunda bulunurken gelir faktörünü erkeklere göre daha az önemseydiğini göstermektedir. Bu sonuç toplum içerisinde erkeğe atfedilen “ailenin gelir getirici bireyi” rolü nedeniyle erkeklerin finansal kazançlara, kadınlara göre daha fazla önem verdiği şeklinde yorumlanabilir.

Sosyal sorumluluk projelerin yürütülmesi kriterine ilişkin oranlar farklı olmakla beraber kız ve erkek öğrencilerin 4. derecede ve en az önemli kriter olarak gördükleri anlaşılmıştır. Son olarak çevreye yönelik projelerin yürütülmesini kız öğrenciler daha çok (%33) 3. derecede önemli görmekte iken, erkek öğrencilerin daha çok (%46) en az önemli kriter olarak değerlendirdiği ortaya çıkmıştır. Daha önce yapılan bazı çalışmalarda da kadınların erkeklere göre çevreye karşı daha duyarlı olduğu sonucu elde edilmiştir (Aracıoğlu ve Tatlıdil, 2009; Kükrer, 2012; Özdemir ve ark., 2004; Dietz ve ark., 1998). Dolayısıyla kız ve erkek öğrencilerde çevreye yönelik önemseme düzeylerinde böyle bir farkın bulunmasının beklendiği söylenebilir.

Araştırma sonuçları genel olarak değerlendirildiğinde, gençlerin ücretten daha çok çalışma koşullarını önemsedikleri söylenebilir. İşletmelerin kalifiye eleman istihdam edebilmeleri için önceden anket çalışması yaparak gençler tarafından en çok hangi kriterlerin dikkate alındığının göz önünde bulundurulması gerektiği düşünülmektedir. Bilim, Sanayi ve Teknoloji Bakanlığı tarafından Kamu Üniversite Sanayi İşbirliği Portalı (KÜSİP) kamu kuruluşları, üniversiteler ve işletmelerin ortak çalışmalar yapmasını ve yaptıkları araştırma sonuçlarının bu platform üzerinden paylaşılmasını sağlamak üzere kurulmuştur. Dolayısıyla söz konusu portal üzerinden kamu kuruluşları, işletmeler ve üniversiteler karşılıklı olarak ihtiyaç duydukları araştırmaları birlikte yürüterek daha verimli sonuçlar elde edebileceklerdir. Tespit edilen kriterleri sağlayarak ilana çıkıldığında işletmeye kalifiye eleman istihdam edebilmelerinin mümkün olabileceği öngörülmektedir. Bunun yanı sıra işletmelerin periyodik olarak, mevcut çalışanları arasında da bir araştırma yaparak hangi kriterleri önemstediklerini belirlemesi ve bu kriterleri onlara sunması, çalışanların iş tatmini açısından faydalı olabilecektir.

İşletmeler, özellikle genç bireylerin işten beklentilerini karşılayarak iş hayatından memnun olmalarını sağlayabilir. İş hayatından memnun olan çalışanların motivasyonları yükselecek, yüksek motivasyona sahip çalışanlar da işletmenin başarısına katkı sağlayacaktır. Çalışanların iş hayatından memnun olması sadece işletme için değil, çalışanların iş dışındaki hayatları üzerinde de olumlu bir etki yaratabilecektir. Dolayısıyla işletmelerin, iş hayatının başlangıcında olan genç bireylere işletmede uygun koşullar sunmasının uzun vadede toplumun kalkınmasına da katkı sağlayabileceği düşünülmektedir.

Bu çalışma sadece bir ildeki üniversite öğrencileriyle yapılmış olup, bu çalışmanın, başka kurumlarda çalışmakta olan genç çalışanlar ve iş arayışındaki potansiyel çalışanlar da dahil edilerek yapılacak bir çalışma için temel oluşturabileceği öngörülmektedir.

Copyright © 2018 Republic of Turkey Ministry of Youth and Sports

<http://genclikarastirmalari.gsb.gov.tr/>

Journal of Youth Researches • April 2019 • 7(17) • 17-20

ISSN 2147-8473

Received | 21 March 2018

Accepted | 21 May 2018

ANALYSIS / RESEARCH

EXTENDED ABSTRACT

A Research on the Factors that Determine the Workplace Preference of University Youth

Süreyya Ece*

Job preference is one of the matters that the young people most concerned with. Selection of a workplace, working condition, the wage and many more can make the young people nervous. At the end of a long education process that begin from an early age to adulthood; having a job with good terms will enable the young people to spend their future lives more efficiently. Otherwise, it will be inevitable to take an irregular and chaotic life. Considering the fact that individuals spend most of their time at work, being not happy with the work setting will for sure have a negative reflection on their life outside the work. Sar and colleagues (2012) argued that an individual's physical and psychological satisfaction in business life would have a positive impact on his or her work life and mental health (Sar et al., 2012).

It will also be ensured that qualified individuals apply for job to a firm which provides the conditions that the young people desire. It can be argued that big businesses today are more attractive to young people than small businesses. According to Moy and Lee (2002), small businesses are less preferred by younger people than large enterprises because small businesses do not have the criteria which are important for young people when choosing work (Moy & Lee, 2002).

* PhD. Faculty Member, Şırnak University, Faculty of Administrative and Economic Sciences, Department of Business Management, Şırnak, sureyyaece@yahoo.com
ORCID: 0000-0002-2110-8091

It was expected that young people were looking for wages and working conditions as the first criteria when applying for job. The wage can be seen as the most important prize that a firm can offer to attract qualified employees (Omar et al., 2015; Moy & Lee, 2002). On the other side working conditions mean safety and comfort at work (Moy & Lee, 2002). A survey conducted in the U.S. showed that satisfied workers are satisfied with the work they do (Lee, 2006).

Another criterion considered by young people is social responsibility activities. Individuals in society tend to support businesses that have non-profit social responsibility activities, such as addressing social problems and taking a role in resolving these problems. Firms' responsibility towards the environment is one of the other criterion that young people take into account. Individuals also support companies that have activities to improve and protect the environment or at least do not harm the environment at all (Mohr et al., 2001; Becker-Olsen et al., 2006; Luo & Bhattacharya, 2006). Finally the social rights recognized especially for employees are another possible criterion that young people consider when they make a job application.

When we look at the previous studies, it can be seen that wage and working conditions are generally considered to be important in the first place even though it is different from region to region. No study was found in the literature regarding the importance given to the social responsibility and environmental activities of the firms. In the current study, these two criteria were also asked to the students and to measure how important they are to them and the importance given to other criteria are also compared.

Accordingly, a survey based on a quantitative research method was used to determine what criterion young people consider as important in the job application.

Sample

The students studying at University were included in this study. The obtained available questionnaires were 119 and analyses have done with these 119 data.

Data Collection Tools

Participants were asked "Do you consider one of the following criteria from a firm when you apply for job? Give a number from 1-5 to these criteria according to the level of importance you give" and "high wages", "good working conditions", "execution of social responsibility projects", "implementation of environmental projects", "recognition of social rights to employees" were given as criterion.

Process

Participants were asked to rank the criteria they considered important in their job application as the most important, important at the second, important at the third, important at the fourth, and the least important. Frequency analysis and cross tables were used to analyze the obtained data.

Findings

It was found that 45% of the students considered the most working conditions in a workplace. Another criterion that they considered most important (30%) was wage. While social rights were considered important in the third place, social responsibility projects were considered important in the fourth place. Another interesting result was that about 39% of the interviewed students were least interested in the implementation of an environmental project by the firm.

It was observed that the first criteria is wage for both male and female. However, this is the most important criteria for only 25% of female, whereas this rate is 34% for men. On the other hand 21% of women consider wage level as the least important criterion, while this ratio is 16% for men.

Working conditions was important in the first level for 44% of the female and 45% of male students who participated in the research. It was seen that the ratio of those who see working conditions as least important is 10% among female students and 8% among male students.

Female students do not pay much attention to the fact that whether a firm is conducting a social responsibility project or not. In a similar manner, male students see the social responsibility important at 4th degree. While the proportion of female students who find it most important for a firm to care about social responsibility projects is 6%, this ratio is 3% for males.

Thirty-three percent of female students, considered important at third degree that a firm should engaged to environmental activities, but many male students think of this criteria as the least important criterion (46%). The ratio of female students who consider projects based on the environment as the least important criterion is 27%

A significant number of female (%35) and male (%38) students take into account at second degree that firms should be engaged in activities related to social rights.

Discussion

When the research results are evaluated in general, it can be concluded that young people pay more attention to working conditions than salary. To ensure that businesses are able to attract qualified employees, they should conduct a survey beforehand to determine what criterion young people are most concerned with. It might be possible to attract qualified personnel to the by listing the determined criterion on the job announcements. In addition to this, firms may also be able to determine what criteria they consider important by conducting a survey among their current employees and provide these criteria to them, which may be useful for the job satisfaction of employees.

Especially young people who are satisfied with their work will be more productive because they will work more enthusiastically at the workplace. This situation can have a positive effect not only on the work place but also on the individual's life outside the work place. Therefore, it is considered that businesses can contribute to the happiness of society in the long run by providing suitable conditions for the young people who are in the beginning of their carrier life.

Kaynakça/References

- Ahmed, K., Alam, K. F., & Alam, M. (1997). An empirical study of factors affecting accounting students' career choice in New Zealand. *Accounting Education*, 6 (4), 325-335.
- Aktan, C. C., ve Börü, D. (2007). Kurumsal sosyal sorumluluk. C. C. Aktan (Ed.), *Kurumsal Sosyal Sorumluluk, İşletmeler ve Sosyal Sorumluluk* içinde (s. 11-36). İstanbul: İGİAD yayınları.
- Aracıoğlu, B., ve Tatlıdil, R. (2009). Tüketicilerin satın alma davranışında çevre bilincinin etkileri. *Ege Akademik Bakış*, 9 (2), 435-461.
- Arslan, M. (2012). *İş ve meslek ahlakı*. Ankara: Siyasal Kitabevi.
- Athanasou, J. A. (2003). Factors influencing job choice. *International Journal for Educational and Vocational Guidance*, 3 (3), 205-22.
- Aytaç, S., ve Bayram, N. (2001). Üniversite gençliğinin iş ve eş seçimindeki etkin kriterlerinin analitik hiyerarşi süreci (Ahp) ile analizi. *İş, Güç, Endüstri İlişkileri ve İnsan Kaynakları Dergisi*, 3 (1).
- Dietz, T., Stern, P. C., & Guagnano, G. A. (1998). Social structural and social psychological bases of environmental concern. *Environment and Behavior*, 30 (4), 450-471.
- Dursun, S., ve Aytaç, S. (2012). Üniversite öğrencilerinin işgücü piyasasına yönelik beklentileri ve iş deneyimleri ile umutsuzluk ve kaygı düzeyleri arasındaki ilişki üzerine bir araştırma. *Celal Bayar Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi*, 10 (1), 373-388.
- Ece, S., ve Ergeneli, A. (2015, Ağustos). The effect of individuals' perceptions toward firms' environmental social responsibility activities on pro-environmental behavior. *3rd International Academic Conference*. ABRM, Paris.
- Felton, S., Buhr, N., & Northey, M. (1994). Factors influencing the business student's choice of a career in chartered accountancy. *Issues in Accounting Education*, 9 (1), 1-13.
- Göktoğla, Z. G., ve Gökalp, B. (2012). İş seçimini etkileyen kriterlerin ve alternatiflerin AHP metodu ile belirlenmesi. *Cumhuriyet Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Dergisi*, 13 (2), 71-86.
- Kükreler, Ö. (2012). Tüketicilerin çevresel sorumluluklarının yeşil reklamlara yönelik tutumlarına etkisi: Eskişehir örneği. *Journal of Yasar University*, 26 (7), 4505-4525.
- L. Becker-Olsen, K., Cudmore, B. A., & Hill, R. P. (2006). The impact of perceived corporate social responsibility on consumer behavior. *Journal of Business Research*, 29 (1), 46-53.
- Lee, S. Y. (2006). Expectations of employees toward the workplace and environmental satisfaction. *Facilities*, 24 (9/10), 343-353.
- Luo, X., & Bhattacharya, C. (2006). Corporate social responsibility, customer satisfaction, and market value. *Journal of Marketing*, 70 (4), 1-18.
- Mohr, L. A., Webb, D. J., & Harris, K. E. (2001). Do consumers expect companies to be socially responsible? The impact of corporate social responsibility on buying behavior. *Journal of Consumer Affairs*, 35 (1), 45-72.
- Moy, J. W., & Lee, S. M. (2002). The career choice of business graduates: SMEs or MNCs? *Career Development International*, 7 (6), 339-347.
- Omar, M. K., Zakaria, A., Ismail, S., Sin, J. S., & Selvakumar, V. (2015). Job selection preferences of accounting students in Malaysian private universities. *Procedia Economics and Finance*, 31, 91-100.
- Owen, F. K., Kepir, D. D., Özdemir, S., Ulaş, Ö., & Yılmaz, O. (2012). Üniversite öğrencilerinin bölüm seçme nedenleri. *Mersin Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi*, 8 (3), 135-151.
- Özdemir, O., Yıldız, A., Ocaktan, E., ve Sarışen, Ö. (2004). Tıp Fakültesi Öğrencilerinin Çevre Sorunları Konusundaki Farkındalık ve Duyarlılıkları. *Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Mecmuası*, 57 (3), 117-127.
- Özdemir, S. (2010). Ön lisans muhasebe öğrencilerinin kariyer planlamasını etkileyen unsurlar: Ege bölgesinde bir araştırma. *Muhasebe Bilim Dünyası Dergisi* (2), 103-121.
- Paolillo, J. G., & Estes, R. W. (1982). An empirical analysis of career choice factors among accountants, attorneys, engineers and physicians. *The Accounting Review*, 57 (4), 785-793.
- Şahin, İ. (2011). Öğretmen adaylarının öğretmen istihdamı ve mesleki geleceklerine ilişkin görüşleri. *Kuram ve Uygulamada Eğitim Bilimleri*, 11 (3), 1167-1184.
- Şar, A. H., Işıklar, A., ve Aydoğan, İ. (2012). Atama bekleyen öğretmen adaylarının yaşam doyumunu yordayıcı değişkenlerin incelenmesi. *Mehmet Akif Ersoy Üniversitesi Eğitim Fakültesi Dergisi* (23), 257-271.